

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Rendészettudományi Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Erdős Ákos

**Az addikciók és rendészet közös dimenziói:
a magyar rendőrtisztképzés nappali munkarendű hallgatóinak
pszichoaktív szer használata**

című doktori (PhD) értekezéshez

Témavezető:

Dr. Németh Zsolt
egyetemi docens

Budapest, 2022.

Tartalomjegyzék

1	Tudományos probléma megfogalmazása	3
2	Kutatási célok	4
3	Hipotézisek	5
4	Kutatási módszerek.....	6
5	Elvégzett vizsgálat tömör leírása	9
5.1	Vizsgálatban alkalmazott mérőeszközök megbízhatóságának vizsgálata a rendőr hallgatók körében	9
5.2	Alkoholfogyasztás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében	9
5.3	Dohányzás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében	11
5.4	Koffeinfogyasztás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében	12
5.5	Tiltott pszichoaktív szerek használatának elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében	13
5.6	Különböző pszichoaktív szerek használatának kapcsolódása	14
6	Összegzett következtetések	15
7	Új tudományos eredmények	16
8	Ajánlások, a kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága.....	17
9	Hivatkozott irodalom.....	17
10	A szerzőnek az értekezés témakörében megjelent publikációi.....	20
10.1	Könyvek, könyvfejezetek	20
10.2	Tanulmányok	21
10.3	Recenziók, absztraktok	22
11	A szerző szakmai-tudományos életrajza	23

1 TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A pszichoaktív szerek használata olyan társadalmi jelenség, amely minden emberi közösség életében jelen van (Room, 2015; Thakker, 2013; Withington, 2014). Valószínűleg ez az oka annak, hogy a legális és illegális szerek fogyasztása manapság az egyik leginkább kutatott téma. A pszichoaktív szerek olyan kémiai anyagok, amelyek befolyásolják a fogyasztó különböző mentális működési folyamatait és a hangulatát, így a kogníciót, a percepciót, az érzelmeket és a tudatot (WHO, 1994). A pszichoaktív szerek legfőbb tulajdonsága, hogy az élő szervezet központi idegrendszerén fejtik ki a hatásukat. Ezért a téma szorosan kapcsolódik a különböző természettudományokhoz. Másfelől azonban a szerhasználat egyúttal az emberek együttélésével, az emberek közötti kölcsönhatásokkal összefüggő, abban létező jelenség, úgynevezett társadalmi jelenség is (Farkas, 2010). Emiatt a társadalomtudományok – köztük a rendészettudomány – számára is érdekes téma.

A pszichoaktív szerek használata és ennek vizsgálata a rendészettudomány számára többek között azért fontos kérdés, mert számos nemzetközi kutatás azt jelzi, hogy egyes szerek használatának előfordulása a rendőrök körében magasabb az átlag népességhez viszonyítva (Chopko, Palmieri & Adams, 2013; Johns, Kumar & Alexander, 2012; Smith et al., 2005; Swatt, Gibson & Piquero, 2007). Ennek ellenére Magyarországon a rendőrök szerhasználatát vizsgáló kutatás – néhány kivételes esettől eltekintve (Borbély, 2019a; 2020b; Cséplő, Balla & Pusztafalvi, 2015; Mácsár, Bognár & Plachy, 2017; Ritter, 2004) – nem készült az elmúlt évtizedekben.

A rendőrtiszti pályát választó fiatalok szerhasználó magatartásáról még kevesebbet tudunk. A magyar rendészeti felsőoktatás hallgatói körében ezidáig nem készültek ugyanis célzott drogepidemiológiai vagy egészségmagatartási vizsgálatok. Pedig ezt nem csak az általuk választott hivatás, hanem életkoruk és a hallgatói státuszuk is indokolná. Számos nemzetközi tanulmány szerint ugyanis, az egyetemi hallgatók körében – az átlag népességhez viszonyítva – kimagasló a dohányzás, az alkohol és a tiltott drogok használata (Baer, Stacy & Larimer, 1991; Hefner et al., 2018; Roberson et al., 2018; Schulenberg et al., 2020; Skidmore, Kaufman & Crowell, 2016; Welsh, Shentu & Sarvey, 2019). Jelentős továbbá köztük a koffeines italok fogyasztásának aránya is (Bertasi et al., 2021; Katib et al., 2018; Malinauskas et al., 2007; Mahoney et al., 2019).

A rendőr hallgatók többszörösen is veszélyeztetettek a pszichoaktív szerek fogyasztása szempontjából. A rendőr hallgatók képzése ugyanis egy olyan sajátos kontextusban zajlik, amelyben a rendőri és az egyetemi kultúra egyes jellemzői (amik a szerhasználat szempontjából is fontosak) keverednek. Másrészt a képzésnek számos olyan egyedi jellemzője van (pl. fizikai és mentális terhelés, hierarchia, szigorú szabályok, kötelező szolgálat), amely növelheti a szerhasználat kockázatát. A disszertációmban egy deskriptív epidemiológiai vizsgálat eredményeit mutatom be, amelyben a magyar rendészeti felsőoktatás nappali munkarendű, rendőr szakirányú hallgatóinak alkohol- és koffeinfogyasztását, dohányzási szokásait, valamint tiltott szerhasználatának prevalenciáját vizsgáltam.

2 KUTATÁSI CÉLOK

(1) célkitűzés. A dolgozatban bemutatott vizsgálat egyik legfőbb célja a magyar rendészeti felsőoktatás (Nemzeti Közszolgálati Egyetem) rendőr szakirányú hallgatóinak dohányzási, alkohol-, koffein és tiltott drogfogyasztási szokásainak a bemutatása.

(2) célkitűzés. A dolgozat célja, hogy a vizsgált pszichoaktív szerek kipróbálása, a fogyasztás mennyisége és gyakorisága mellett bemutassa a legális pszichoaktív szerek (alkohol- és koffeinfogyasztás, dohányzás) kapcsán a problémás szerhasználat, illetve szerhasználati zavarok prevalenciáját is.

(3) célkitűzés. Kutatásom során vizsgálni szerettem volna azt is, hogy a legjelentősebb közegészségügyi kockázattal fenyegető pszichoaktív szerek – vagyis az alkoholfogyasztás és a dohányzás – háttérben milyen motiváló tényezők állnak.

(4) célkitűzés. A kutatásnak célja volt annak a vizsgálata is, hogy a pszichoaktív szerek használata, illetve a problémás szerhasználó magatartásformák milyen összefüggésben állnak a vizsgált populációt jellemző független szociodemográfiai változókkal: nem, lakóhely, családi állapot, szülők iskolai végzettsége, család szocioökonómiai helyzete, vallásosság.

(5) célkitűzés. A kutatásnak célja volt továbbá, hogy a problémás alkoholhasználat (Alcohol Use Disorders Identification Test, AUDIT) és koffeinfogyasztás (Caffeine Use Disorder Questionnaire, CUDQ), a nikotindependencia (Fagerström Test for Nicotine, FTND, dohányzás súlyossága index, DSI), továbbá alkoholfogyasztás (short form of the Drinking Motive Questionnaire Revised, DMQ-R-SF) és a dohányzás (Substance Use Inventory, SUI) motivációt mérő kérdőívek megbízhatóságát elemezzem a rendőr hallgatók – mint speciális populáció – körében.

3 HIPOTÉZISEK

H.1. (Alkoholhasználat): Feltételezem, hogy a rendőr hallgatók körében az alkoholhasználat elterjedtsége hasonló a korosztályos népességhez, illetve más egyetemek hallgatóihoz viszonyítva; illetve a szociodemográfiai jellemzők mentén hasonló mintázódás figyelhető meg az alkoholhasználatban, mint az általános népességben.

H.2. (Problémás alkoholhasználat): Feltételezem, hogy más egyetemi populációhoz hasonlóan a rendőr hallgatók körében is jelen van a problémás alkoholhasználat.

H.3. (Dohányzás): Az átlagosnál magasabb fizikai elvárások miatt feltételezem, hogy a rendőr hallgatók körében kisebb az aktuális dohányzás aránya a korosztályos és felnőtt népességhez viszonyítva, valamint a naponta dohányzó rendőr hallgatók többségét is alacsony dependencia jellemzi.

H.4. (Alkoholfogyasztás és dohányzás motivációja): Feltételezem, hogy a rendőr hallgatók alkoholfogyasztását elsősorban szociális tényezők motiválják. A dohányzás esetében pedig azt feltételezem, hogy a férfiak és a nők, illetve a rendszeres és alkalmi dohányosok motivációjának struktúrájában és átlagértékeiben jelentős eltérések vannak.

H.5. (Koffeinhasználat): Feltételezem, hogy a rendőr hallgatók körében összességében a nőkre jellemzőbb a gyakoribb és nagyobb mennyiségű koffeinhasználat, viszont az energitalok fogyasztása elsősorban a férfiakra jellemző.

H.6. (Koffeinhasználati zavar): Hipotézisem szerint, a koffeinhasználati zavar diagnosztikus kritériumai közül a sóvárgás, a több/hosszabb fogyasztás és a megvonás elkerülése miatt szerhasználat a leggyakoribbak; és a koffeinhasználat rendszeressége a tünetek magasabb számával jár együtt.

H.7. (Rendészeti szolgálat és a szerhasználat intenzitása): Feltételezem, hogy a szolgálati feladatok a dohányzás és a koffeinfogyasztás intenzitásának növekedése pozitív összefüggésben áll egymással.

H.8. (Tiltott drogok használata): Hipotézisem szerint, az illegális drogok kipróbálása, használata – az átlag népességhez viszonyítva – kevésbé jellemző a rendőr hallgatók körében; de a tiltott szerek kipróbálása esetében ugyanazok a nemi különbségek és fogyasztói preferenciák figyelhetők meg.

H.9. (Tiltott drogok észlelése): Feltételezem továbbá, hogy a kábítószeres kipróbálása és a tiltott drogok fogyasztásának észlelése között szignifikáns összefüggés van.

H.10. (Különböző szerek használatának együttjárása): Feltételezem, hogy a koffeinfogyasztás és a dohányzás, valamint a tiltott drogok kipróbálása és az alkoholfogyasztás, illetve dohányzás jelentős együttjárást mutat a rendőr hallgatók körében.

H.11. (Mérőeszközök megbízhatósága): Feltételezem, hogy a drogepidemiológiai vizsgálatokban gyakran alkalmazott mérőeszközök (AUDIT, CUDQ, FTND, DSI, DMQ-R-SF, SUI) kellő megbízhatósággal alkalmazhatók ebben a speciális populációban is.

4 KUTATÁSI MÓDSZEREK

A disszertáció témájából adódóan több diszciplínát is érint. A dolgozat első részében a témához kapcsolódó természettudományi és társadalomtudományi ismeretek bemutatására kerül sor, amelyhez a hazai és nemzetközi szakirodalmat dolgoztam fel.

A disszertáció második részében egy deskriptív epidemiológiai vizsgálat eredményeinek bemutatására kerül sor. A vizsgálat a Nemzeti Községi Rendészettudományi Karának rendőr hallgatói körében készült (N=417). Az adatfelvételi battériát közel kétharmados (64,8%) részvételi hajlandóság mellett összesen 270 fő töltötte ki. A mintába (n=270) kerülő hallgatók átlag életkora 21,8 év ($\pm 0,26$ év, CI 95%). A résztvevőknek valamivel több, mint a fele férfi (57,4%) és többségükben kisebb városokból (38,9%), illetve községekből, falvakból (33,0%) származik. Minden évfolyamból több mint a hallgatók fele (52,5–86,1%) részt vett a kutatásban. A résztvevők többségében (69,3%) középosztálybeli családból származnak és 57,4%-uk valamilyen formában vallásosnak tartja magát.

A kutatás során alkalmazott kérdőív egy – a módszertani elvárásoknak megfelelő – a kutatás érvényességéhez szükséges technikai feltételeket biztosító, licencdíjjal terhelt kérdőívszerkesztővel készült (<http://www.online-kerdoiv.com>). Az adatfelvételre 2022. január 24. és április 12. között került sor, önkitöltős online kérdőív formájában.

A kutatás során alkalmazott kérdőív a felnőtt és fiatal népességben készült korábbi drogepidemiológiai vizsgálatok és egészségmagatartást érintő felmérések (OLAAP, ESPAD, Ifjúságkutatás) tapasztalatai, illetve a hazai és nemzetközi módszertani ajánlásokat (WHO, EMCDDA) felhasználva került összeállításra. A kérdőív összesen 56 fő kérdést és 258 változót tartalmazott. A kérdések öt nagy területet öleltek fel: (1) szociodemográfiai háttér (nem, életkor, lakóhely, szocioökonómiai státusz, vallásosság, évfolyam) (2) alkoholfogyasztás és az alkoholhasználati zavar elterjedtsége, jellemzői és az alkoholhasználat motivációja; (3) a dohányzás és a nikotindependencia elterjedtsége, jellemzői és a dohányzás motivációja; (4)

koffeinhasználat és a koffeinhasználati zavar elterjedtsége, jellemzői; (5) tiltott szerek fogyasztásának elterjedtsége és jellemzői.

1. táblázat: A kutatásban az alkoholfogyasztás és dohányzás becslésére alkalmazott indikátorok és ezek kompatibilitása (x-szel) a nemzetközi ajánlásokkal és a hazai drogepidemiológiai vizsgálatokkal

Vizsgálatban alkalmazott indikátorok	Kompatibilitások					
	WHO	EMCDDA	OLAAP 2007	OLAAP 2015	OLAAP 2019	ESPAD 1995-2019
alkoholfogyasztás indikátorai						
életprevalencia						X
éves prevalencia	X	X	X	X	X	X
éves fogyasztási gyakoriság	X	X	X	X	X	
elmúlt havi prevalencia		X	X	X	X	X
elmúlt havi fogyasztási gyakoriság	X	X	X	X	X	
első alkoholfogyasztás életkora			X	X	X	X
első lerészegedés életkora			X	X	X	X
nagyívás (6 vagy több ital) éves prevalenciája	X	X	X	X	X ^a	X ^a
nagyívás (6 vagy több ital) éves gyakorisága	X	X	X	X	X	
lerészegedés éves prevalenciája			X	X	X	X
lerészegedés éves gyakorisága			X	X	X	
lerészegedés havi prevalenciája			X	X	X	X
lerészegedés havi gyakorisága			X	X	X	
AUDIT	X		X	X	X	
dohányzás indikátorai						
életprevalencia		X	X	X	X	X
éves prevalencia			X ^b	X ^b	X ^b	X
elmúlt havi prevalencia			X ^b	X ^b	X ^b	X
aktuális dohányzás		X	X	X	X	X
dohányzás intenzitása		X	X	X	X	X
korábbi dohányzás					X	
első dohányzás életkora						X
rendszeres dohányzás életkora						X
FTND			X	X		
DSI					X	
dohányzás intenzitásának változása szolgálatban						

a: A nagyívás a kutatásban legalább 5 ital elfogyasztása egy alkalommal.

b: A különböző időszakra vonatkozó prevalencia-értékek egy kérdésben kerültek lekérdezésre

2. táblázat: A kutatásban a tiltott szerhasználat elterjedtségének becslésére alkalmazott indikátorok és ezek kompatibilitása (x-szel) a nemzetközi ajánlásokkal és a hazai drogepidemiológiai vizsgálatokkal

Tiltott drogoknál alkalmazott indikátorok	Kompatibilitások				
	EMCDDA	OLAAP 2007	OLAAP 2015	OLAAP 2019	ESPAD 1995-2019
életprevalencia szerenként	x	x	x	x	x
éves prevalencia szerenként	x	x	x	x	x
elmúlt havi prevalencia szerenként	x	x	x	x	x
észlelt fogyasztás	x	x	x	x	

A különböző szerhasználó magatartások mintázódásainak elemzése során a főbb szociodemográfiai tényezők mentén leíró-statisztikai elemzéseket végeztem, ahol a nominális változók mentén Khí-négyzet próbát (χ^2) és Cramer-féle együtthatót (V) vagy Phi korrelációs hatásméret-mutatót (ϕ) számoltam. A metrikus változók esetén kétmintás t-próbát (t), illetve többváltozós logisztikus regressziót és Cohen-féle hatásméretmutatót (d) alkalmaztam. A szignifikanciát a p-érték alapján, 5%-os, 1%-os, illetve 0,1%-os szignifikanciaszintet alkalmazva értékeltem. A vizsgálatban használt mérőeszközök (AUDIT, FTND, DSI, CUDQ, DMQ-R-SF, SUI) megbízhatóságával kapcsolatos vizsgálat során a belső konzisztencia becslésére a Cronbach-alfa (Cronbach α) mutatót határoztam meg.

A vizsgálat során kiemelt figyelmet fordítottam a kutatásetikai elvárásoknak való megfelelésre. A téma egészség tudományi relevanciáját is figyelembe véve, a kutatás az embereken végzett kutatások etikai alapelveiről szóló Helsinkai Nyilatkozat (WMA, 2014), valamint a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Etikai Kódexének¹ általános tudományetikai követelményei figyelembevételével zajlott.

¹ Nemzeti Közszerológiai Egyetem Szenátusának 32/2019. (VII. 10.) számú határozatával elfogadott, és a 23/2020. (I. 29.) számú határozattal módosított Etikai Kódex.

5 ELVÉGZETT VIZSGÁLAT TÖMÖR LEÍRÁSA

5.1 Vizsgálatban alkalmazott mérőeszközök megbízhatóságának vizsgálata a rendőr hallgatók körében

A rendőr hallgatók körében végzett vizsgálat alapján az eredmények azt mutatják, hogy a problémás szerhasználat becslésére, illetve a fogyasztás motívumainak feltárására alkalmazott standard mérőeszközök belső konzisztenciája összességében elfogadhatók. Mindez arra utal, hogy a téma érzékenysége ellenére nem indukál szimulációs-disszimulációs tendenciákat, vagyis azok megbízhatóan használhatók a rendőr hallgatók körében is.

3. táblázat: A kutatásban alkalmazott mérőeszközök megbízhatósági mutatói (Cronbach-alfa)

Skála	Tételek száma	Valid válaszok száma	Cronbach α
Alkoholhasználat Zavarainak Szűrőtesztje (AUDIT)	10	269	0,73
Fagerström Nikotinfüggőség Kérdőív (FTND)	6	40	0,61
Dohányzás Súlyossága Index (DSI)	2	40	0,63
Koffeinhasználati Zavar Kérdőív (CUDQ)	10	265	0,82
Alkoholfogyasztás Motivációi Módosított Kérdőív rövidített verziója (DMQ-R-SF)			
Szociális	3	269	0,82
Fokozásos	3	269	0,61
Megküzdéses	3	269	0,80
Konformitás	3	269	0,71
Substance Use Coping Inventory (SUI)			
Társas motiváció	4	96	0,79
Énmege erősítés	4	96	0,82
Unaloműzés	2	96	0,85
Érzelmi reguláció/coping	4	96	0,87

5.2 Alkoholfogyasztás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében

Az eredmények azt jelzik, hogy a rendőr hallgatók csaknem mindegyike (99,6%) kipróbálta már élete során legalább egyszer az alkoholt. 98,5%-uk a vizsgálatot megelőző egy évben, 85,5%-uk pedig az elmúlt hónapban is ivott. Az alkoholfogyasztás intenzitását illetően azt mondhatjuk, hogy rendőr hallgatók egyötödét (20,0%) a felmérést megelőző hónapban legalább heti rendszerességű fogyasztás jellemezte.

4. táblázat: Az alkoholfogyasztás főbb mutató nemek szerinti bontásban a válaszolók arányában

indikátorok	összesen		férfi		nő		p
	n	%	n	%	n	%	

elmúlt évi prevalencia	270	98,5	155	98,1	115	99,1	0,47
elmúlt havi prevalencia	270	85,2	155	86,5	115	83,5	0,49
legalább heti rendszerességű fogyasztás az elmúlt hónapban	270	20,0	155	23,9	115	14,8	0,06
legalább napi rendszerességű fogyasztás az elmúlt hónapban	270	0,0	155	0,0	115	0,0	-
<i>n: válaszolók száma</i>							
<i>p: szignifikancia-érték (χ^2 próba)</i>							

A rendőr hallgatóknak több mint a negyede (27,4%) legalább hatszor volt részeg a felmérést megelőző egy év során. Az előző évben előforduló nagyivással a rendőr hallgatóknak mintegy háromnegyede (77%) volt érintett. A vizsgált hallgatók átlagosan 4,83 (SD=3,44) pontot értek el az AUDIT-on. A problémás alkoholfogyasztással a hallgatók 18,5%-a érintett, amely háromszor magasabb prevalencia-érték az általános népességhez viszonyítva. A klinikai zavar (dependencia) gyanúja saját vizsgálatomban a rendőr hallgatók 1,9%-a esetében merült fel.

Az alkoholfogyasztás elterjedtsége kapcsán összességében megállapíthatjuk, hogy a rendőr hallgatók nagyobb arányban, gyakrabban és többet isznak, mint a magyar felnőtt lakosság általában véve. Továbbá, a problémás alkoholfogyasztás prevalencia-értéke is magasabb a hallgatók esetében. Más egyetemi környezetben végzett vizsgálatokkal összevetve azonban a rendőr hallgatók alkoholfogyasztásával kapcsolatos értékek nem tűnnek kimagaslónak. Az alkoholfogyasztás esetében ugyanakkor jelentős nemi különbségek nem mutathatók ki.

Az alkoholhasznált motivációinak rangsora a korábban készült hazai egyetemi kutatásokkal egyezően (Németh, 2011; Németh et al., 2012) alakult a rendőr hallgatók körében is. A szociális motiváció (6,36; SD=1,63) mutatkozott legjelentősebb motívumnak, amelyet a fokozásos (4,35; SD=1,33), a megküzdéses (3,79; SD=1,19) és a konformitás (3,6; SD=1,03) motiváció követett. A korábbi vizsgálatokkal ellentétben ugyanakkor a rendőr hallgatóknál a motivációs struktúrában nem jelentkeztek szignifikáns nemi különbségek.

A logisztikus regresszió elemzés nyomán arra következtethetünk, hogy a társas motivációs faktor, nemtől függetlenül növeli az aktuális alkoholhasználat, továbbá az excesszív és a problémás ivás kockázatát is. Az eredmények szerint azonban a szociális motivációk mellett a fokozásos motívum is előre jelezte a nagyivást és a problémás alkoholhasználatot.

5.3 Dohányzás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében

A felmérés eredményei szerint a rendőr hallgatóknak több mint a háromnegyede (77%) próbálta már ki élete során a dohányzást. 47,8%-uk a vizsgálatot megelőző egy éven, az egyharmaduk (34,4%) pedig az elmúlt 30 napban is dohányzott. A rendőr hallgatók 35,6%-a dohányzik aktuálisan, vagyis valamilyen rendszerességgel. A rendszeres (napi) dohányzás a hallgatók 14,8%-át jellemezte.

5. táblázat: A dohányzás főbb mutató nemek szerinti bontásban a válaszolók arányában

indikátorok	összesen		férfi		nő		p
	n	%	n	%	n	%	
életprevalencia		77,0		73,6		81,7	0,11
elmúlt évi prevalencia	270	47,8	155	45,8	115	50,4	0,45
elmúlt havi prevalencia		34,4		36,1		32,2	0,49
aktuális dohányzás							
rendszeres (napi) dohányzás		14,8		16,1		13,0	0,48
alkalmi dohányzás	270	20,8	155	16,8	115	26,1	0,06
aktuális dohányzás életprevalenciája		47,4		45,2		50,4	0,39
dohányzásról való leszokás							
leszokott a dohányzásról*		11,9		12,3		11,3	0,81
leszokott a rendszeres (napi) dohányzásról**	270	4,1	155	3,2	115	5,2	0,41

n: válaszolók száma;
p: szignifikancia-érték (χ^2 próba);
**Jelenleg nem dohányzik, de korábban dohányzott alkalmanként vagy rendszeresen;*
***Jelenleg nem dohányzik, de korábban rendszeresen (naponta) dohányzott*

A rendőrhallgatók körében végzett mostani adatfelvétel eredményei szerint, a dohányzás esetében a nemek mentén nincs kimutatható szignifikáns mintázódás. Az ugyanakkor megállapítható, hogy az alkalmi dohányosok között nagyobb arányban vannak a nők (nő: 26,1% vs. férfi: 16,8%), míg a naponta dohányzók körében a férfiak vannak felülreprezentálva (férfi: 16,1% vs. nő: 13,0%).

A nikotinfüggés mértékének felmérésére használt FTND és DSI skálák eredményei szerint a rendszeresen (naponta) dohányzó rendőr hallgatók túlnyomó többségénél nem állapítható meg súlyos dependencia. Az FTND átlagértékek alapján a hallgatók 85%-ánál nagyon enyhe vagy enyhe függés igazolható. A DSI szerint pedig a hallgatók felénél (50,0%) mérsékelt, 45%-uknál pedig alacsony nikotinfüggést jeleznek az adatok. A nőkre (60%) inkább jellemző az alacsony függés a férfiakhoz (36%) viszonyítva.

A dohányzás motivációinak vizsgálata során azt találjuk, hogy a társas hatásoknak meghatározó szerepe van nemtől és a fogyasztás rendszerességétől függetlenül. Az eredmények szerint, a nőkhöz viszonyítva a férfi rendőr hallgatókra az énmegerősítés és az unaloműzés motívuma szignifikánsan jellemzőbb. A kutatás azt is igazolja, hogy a szolgálatteljesítés során a férfi hallgatók körében szignifikánsan nagyobb arányban növekszik a dohányzás intenzitása női kollégáikhoz viszonyítva. Mindez összefüggésben lehet azzal, hogy a férfiak között jellemzőbb az unalomcsökkentés miatt, illetve társas okokból történő dohányzás.

5.4 Koffeinfogyasztás elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében

Jelen vizsgálat eredményei szerint a rendőr hallgatók 98,1%-a fogyasztott már élete során, illetve használ mind a mai napig valamilyen rendszerességgel koffeint. A fiataloknak több mint a fele (56,2%) napi rendszerességgel fogyaszt valamilyen koffein tartalmú terméket. A rendőr hallgatók koffeinhasználata azonban a korosztályos átlag népességhez viszonyítva nem kiemelkedő.

A nemi különbségeket illetően megállapítható, hogy a rendőr hallgatók körében a nők szignifikánsan fiatalabb korban kezdtek el koffeint tartalmazó termékeket fogyasztani és jelenleg jellemzőbb rájuk a napi rendszerességű fogyasztás is a férfi társaikhoz viszonyítva. A nők 2,3-szor nagyobb eséllyel (OR=2,28; 95% CI: 1,37–3,78) voltak érintettek a rendszeres koffeinfogyasztással a férfiakhoz viszonyítva.

A napi átlagos koffeinbevitel a rendőr hallgatók esetében 111,20 mg (SD=134,14) volt a teljes mintában, és 197,78 mg (SD=121,89) a rendszeresen (naponta) valamilyen koffeines terméket fogyasztók körben. Ehhez hasonló értékeket találunk a korosztályos populációban készült kutatásokban is. A rendszeres koffeinfogyasztók több mint az ötöde (22,8%) azonban, napi legalább 300 mg koffeint fogyaszt. 8,7%-uk napi koffeinbevitel pedig legalább 400 mg-ot.

Más korábbi vizsgálatokhoz hasonlóan (Ágoston, 2014; Ágoston et al., 2018; Fulgoni, Keast & Lieberman, 2015), a rendőr hallgatók által legnagyobb arányban fogyasztott termékek

a tea, a kávé és a koffeintartalmú üdítőitalok (kóla, energiaital). A kávé, az instant kávé és a tea napi fogyasztásának prevalenciája a nők körében szignifikánsan magasabb a férfiakénál. Az energiaitalok fogyasztásában azonban nincs szignifikáns nemi különbség.

Az eredmények azt mutatják, hogy a képzési idő alatt teljesített különböző szolgálati feladatok ellátása során a rendszeres és alkalmi koffeinfogyasztók mintegy kétharmada (68,3%) észleli önmagával kapcsolatban a koffeinfogyasztás intenzitásának növekedését.

Az eredmények szerint a koffeintartalmú termékeket aktuálisan fogyasztó rendőr hallgatók több mint fele (54,3%) észlelt legalább egy, a koffeinhasználati zavarra jellemző klinikai tünetet a vizsgálatot megelőző egy évben. A rendőr hallgatók által legnagyobb arányban észlelt diagnosztikus kritérium a sóvárgás (59,0%), A megvonási tünetek elkerülése miatt történő fogyasztás (45,8%), valamint a tervezettnél hosszabb idejű vagy nagyobb mennyiségű koffein fogyasztása (45,1%) volt. A nők átlagosan több tünetet tapasztaltak a férfiakhoz viszonyítva. A rendszeres (napi) fogyasztók ugyanis átlagban szignifikánsan ($p < 0,001$) több tünetet tapasztaltak a vizsgálatot megelőző 12 hónapban, mint az alkalmi koffeinfogyasztók.

5.5 Tiltott pszichoaktív szerek használatának elterjedtsége, jellemzői és mintázódása a rendőr hallgatók körében

A vizsgálat eredményei szerint a rendőr hallgatók körében a tiltott drogok fogyasztásának életprevalenciája 16,9%. A hallgatók 4,6% a felmérést megelőző egy évben, 1,3%-uk pedig a közelmúltban, vagyis az elmúlt 30 napban is használt valamilyen illegális pszichoaktív szert. A rendőr hallgatók érintettsége a tiltott szerek kapcsán tehát csaknem megegyezik a korosztályos népességben mért adatokkal. A férfiak és a nők tiltott szerhasználata között azonban nincs szignifikáns különbség.

6. táblázat: Tiltott drogok használatának különböző mutatói a rendőr hallgatók körében, a válaszolók százalékában

indikátorok	összesen		férfi		nő		p
	n	%	n	%	n	%	
életprevalencia	267	16,9	152	20,4	115	12,2	0,07
elmúlt évi prevalencia	268	3,4	153	4,6	115	1,7	0,20
elmúlt havi prevalencia	269	0,7	154	1,3	115	0,0	0,22

N: válaszolók száma;

p: szignifikancia-érték a Khi-négyzet próbához kapcsolódóan

A rendőr hallgatók által legnagyobb arányban fogyasztott tiltott pszichoaktív szer a marihuána, illetve hasis. A hallgatók 16,1%-a próbált már ki valamilyen kannabisz-származékot eddigi élete során. A kannabiszhasználók körében több mint 16-szor (OR=16,68) nagyobb az egyéb tiltott szerek kipróbálásának az esélye a marihuánát, vagy hasist sohasem fogyasztó hallgatókhoz viszonyítva.

A tiltott pszichoaktív szerek elterjedtségének vizsgálatával összefüggésben a kutatás kiterjedt a rendőr hallgatók által, saját környezetükben észlelt szerhasználatra is. Azok a hallgatók, akiknek a környezetében legalább egy tiltott szert kipróbáló személy van 14-szer (OR=14,18) nagyobb eséllyel fogyasztottak életük során maguk is valamilyen tiltott pszichoaktív szert, azokhoz viszonyítva, akik egyetlen ilyen rokonnal, barátal vagy ismerőssel sem rendelkeznek.

5.6 Különböző pszichoaktív szerek használatának kapcsolódása

A kutatás során külön vizsgáltam a különböző szerhasználó magatartások kapcsolódását. Az eredmények szerint, az aktuálisan dohányzók körében a nemdohányzókhoz viszonyítva sokkal nagyobb eséllyel jelenik meg az előző évi nagyívás, az előző havi lerészegedés és a problémás alkoholfogyasztás is.

A koffeinfogyasztás és az aktuális dohányzás között szintén közepes hatásméretű, szignifikáns összefüggés húzódik ($p < 0,001$; $\phi = 0,2$). A koffeines italokat rendszeresen fogyasztók körében 2,7-szer nagyobb eséllyel (OR=2,69) fordult elő az aktuális dohányzás az alkalmi koffeinhasználókhoz viszonyítva. Szignifikáns összefüggés azonban csak a kávé, illetve az energiatalok fogyasztása esetében volt kimutatható a dohányzással.

Az alkoholfogyasztás esetében az energiatalok és a kóla fogyasztása volt meghatározó. Az energiatalt aktuálisan fogyasztók 2,6-szor (OR=2,64), a kólát fogyasztók pedig 2,1-szer nagyobb eséllyel (OR=2,14) voltak érintettek az előző havi nagyívásban.

A tiltott drogok kipróbálása és az egyéb pszichoaktív szerek fogyasztása között – a teoretikus modellekből fakadó elvárásokkal egyezően – rendre kis- és közepes hatásméretű, szignifikáns összefüggést találunk. A tiltott drogok valamelyikét legalább egyszer kipróbáló hallgatók körében 9-szer (OR=9,22) nagyobb eséllyel jelent meg aktuális alkoholfogyasztás, 3-szor nagyobb eséllyel fordult elő a problémás alkoholfogyasztás (OR=3,09) és az aktuális dohányzás (OR=3,03), továbbá több mint 2-szer nagyobb eséllyel voltak érintettek előző évi nagyívásban (OR=2,71), előző havi lerészegedésben (OR=2,09), napi rendszerességű dohányzásban (OR=2,09).

6 ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

A dolgozat bemutatott vizsgálat eredményei összességében azt igazolják, hogy a rendőr hallgatók érintettsége a különböző pszichoaktív szerek kapcsán nem tér el jelentősen a korosztályos népességben, illetve más egyetemi hallgatók körében mért értékektől. A többséggel szembeni hasonlóságok mellett, a vizsgálatban feltárt eredmények egyúttal rámutatnak a rendőr hallgatók egyes specifikumaira is.

Ezek közül mindenképp kiemelendő a különböző szerek használata esetében tapasztalt nemi különbözőségek hiánya. A korábbi vizsgálatokkal ellentétben, a rendőr hallgatóknál az alkoholfogyasztás motivációs struktúrájában sem jelentkeztek szignifikáns nemi különbségek.

Figyelemre méltó, hogy az alkoholfogyasztás esetében az olyan protektív tényezők, mint a vallásosság vagy a párkapcsolat, a rendőr hallgatók esetében nem utalt kisebb arányú szerhasználatra.

A dohányzás életprevalencia-értéke tekintetében a rendőr hallgatók érintettsége kimagasló más hazai és nemzetközi egyetemek tanulóihoz viszonyítva. Kedvező eredmény azonban, hogy az aktuális dohányzás arányában ilyen kimagasló értékek már nem jelentkeznek. Az eredmények arra is utalnak, hogy a rendészeti képzés sajátosságai (szolgálati feladatok), a dohányzás motiváció struktúrájában megnövelik az unaloműzés és a társas motívumok jelentőségét.

A rendőr hallgatók koffeinhasználata a korosztályos átlag népességhez viszonyítva szintén nem kiemelkedő. Több hazai és nemzetközi kutatással (Ágoston, 2018; Ágoston et al., 2018; Fulgoni, Keast & Lieberman, 2015; Rodler et al., 2005) ellentétben ugyanakkor, a rendőr hallgatók eredményei azt jelzik, hogy a rendszeres koffeinfogyasztó nők napi koffeinbevitelük magasabb, mint a férfiaké. Továbbá az energiaital fogyasztása esetében sincsenek szignifikáns nemi különbségek.

A rendőr hallgatók koffeinfogyasztásával kapcsolatos eredmények a korábbi ismereteinket kiegészítve arra is rámutatnak, hogy nem csak a koffeinfogyasztás gyakorisága, de a naponta elfogyasztott koffein mennyisége is összefüggésben áll a koffeinhasználati zavar tüneteinek számával. Miként arra is sikerült bizonyítékot találni, hogy a fogyasztói preferenciáknak is meghatározó szerepe lehet a koffeinhasználati zavar tüneteinek előfordulásában.

A tiltott szerek használata esetében szintén a nemi különbségek hiánya az, ami szembetűnő. Habár a férfi rendőr hallgatók körében minden időszakra vonatkozólag magasabb a szerhasználat arány a nőkhöz viszonyítva. Ezek az eltérések egyetlen esetben sem voltak szignifikánsak.

7. táblázat: Hipotézisvizsgálat eredményeinek összefoglalása

Hipotézis	Hipotézisvizsgálat eredménye
H.1. (Alkoholhasználat)	részben igazolódott
H.2. (Problémás alkoholhasználat)	igazolódott
H.3. (Dohányzás)	részben igazolódott
H.4. (Alkoholfogyasztás és dohányzás motivációja)	igazolódott
H.5. (Koffeinhasználat)	részben igazolódott
H.6. (Koffeinhasználati zavar)	igazolódott
H.7. (Rendészeti szolgálat és a szerhasználat intenzitása)	igazolódott
H.8. (Tiltott drogok használata)	nem igazolódott
H.9. (Tiltott drogok észlelése)	igazolódott
H.10. (Különböző szerek használatának együttjárása)	igazolódott
H.11. (Mérőeszközök megbízhatósága)	igazolódott

7 ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az értekezés keretein belül készült kutatás a következő részeiben tartalmaz unikális tudományos eredményeket:

1. Olyan tudományos igényű összefoglaló született a rendőri hivatás gyakorlóinak alkoholfogyasztása, dohányzása, koffein- és tiltott szerhasználata kapcsán, amelyhez hasonlókat magyar nyelven korábban még nem publikáltak.
2. Elsőként vizsgáltam a drogepidemiológiai vizsgálatokban általánosan használt mérőeszközök (AUDIT, FTND, DSI, CUDQ, DMQ-R-SF, SUI) megbízhatóságát a rendőri tisztképzésben résztvevő fiatalok körében.
3. A bemutatott drogepidemiológiai vizsgálat megbízható adatokat szolgáltat a rendőr hallgatók alkoholfogyasztásának elterjedtsége, problémássága és az alkoholfogyasztás motivációi kapcsán.
4. A bemutatott drogepidemiológiai vizsgálat megbízható adatokat szolgáltat a rendőr hallgatók dohányzási szokásairól, a dohányzás jellegéről, a nikotinfüggés mértékéről és a dohányzás motivációjáról.
5. A bemutatott drogepidemiológiai vizsgálat megbízható adatokat szolgáltat a rendőr hallgatók koffeinhasználatáról, a koffeinhasználati zavar elterjedtségéről és azok jellemzőiről.

6. A bemutatott drogepidemiológiai vizsgálat megbízható adatokat szolgáltat a rendőr hallgatók tiltott szerhasználatáról és annak a tiltott drogfogyasztás észlelésével kapcsolatos összefüggéseiről.

8 AJÁNLÁSOK, A KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA

A disszertáció eredményei – egy viszonylag zárt populációt érintően – hozzájárulnak a hazai drogepidemiológiai szakirodalom bővüléséhez.

A kutatás eredményei és az azokból levont következtetések praktikusán a rendészeti felsőoktatás, más rendészeti iskolák és a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek számára hasznosíthatók. Az eredmények nyomán olyan prevenció és ártalomcsökkentő szempontokat egyaránt érvényesítő egészségfejlesztési stratégia alkotható, amely célzottan, a rendészeti felkészítés sajátosságait szem előtt tartva képes hatni a hallgatók egészségkárosító magatartásával szemben. Ezzel nem csak a rövid távú, a képzési időszakban meghatározó kockázatok csökkenthetők (pl. rossz tanulmányi teljesítmény, hiányzások, lemaradás, tanulmányok felfüggesztése), hanem hosszabb távon is hozzájárulhat a rendvédelmi feladatok hatékonyabb ellátásához, a személyi állomány egészségének biztosításához.

Az eredmények figyelembe vételével a jövőben javasolt:

- a különböző szerek használata kapcsán megfigyelhető nemi különbségek hiányának hátterét megvizsgálni;
- a dohányzás kipróbálásának kimagasló életprevalencia-értékeinek lehetséges okait feltárni;
- hasonló drogepidemiológiai (illetve egészségmagatartás) vizsgálatokat rendszeresen végezni és azokat kiterjeszteni minden rendvédelmi szerv hallgatóira;
- olyan intézményi prevenció és ártalomcsökkentő stratégiát kidolgozni, amely figyelembe veszi a rendészeti képzés és a hivatás sajátosságait.

9 HIVATKOZOTT IRODALOM

Ágoston Cs. (2014). A koffeinhasználat motivációs háttere. In. Kővágó P., Vass, Z. & Vargha A. (szerk.) *II. Országos Alkalmazott Pszichológiai PhD Hallgatói Konferencia: Előadás kivonatok* (pp. 12). Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem

Ágoston Cs. (2018). *A koffeinfogyasztás használati jellemzői és pszichológiai vonatkozásai*. Doktori (PhD.) értekezés. Budapest: Eötvös Lóránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola

Ágoston, C., Urbán, R., Richman, M. J. & Demetrovics, Z. (2018). Caffeine use disorder: An item-response theory analysis of proposed DSM-5 criteria. *Addictive Behaviors*, 81, 109-116. [10.1016/j.addbeh.2018.02.012](https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.02.012)

Baer, J. S., Stacy, A., & Larimer, M. (1991). Biases in the perception of drinking norms among college students. *Journal of Studies on Alcohol*, 52(6), 580-586. [10.15288/jsa.1991.52.580](https://doi.org/10.15288/jsa.1991.52.580)

Bertasi, R., Humeda, Y., Bertasi, T., Zins, Z., Kimsey, J. & Pujalte, G. (2021). Caffeine Intake and Mental Health in College Students. *Cureus*, 13(4), e14313. <https://doi.org/10.7759/cureus.14313>

Borbély Zs. (2019a). Egészségmagatartás és mentális egészség – nemi különbségek a munkahelyi stressz megélésében. *Belügyi Szemle*, 67(7-8), 37-50. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.7-8.3>

Borbély Zs. (2019b). Az iskolarendszerű rendőrképzés napjainkban. In. Zsámbokiné Ficskovszky Á. (szerk.) *Biztonság, szolgáltatás, fejlesztés, avagy új irányok a bevételi hatóságok működésében* (pp. 38–50). Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám-és Pénzügyőri Tagozat. <https://doi.org/10.37372/mrttvpt.2019.1.2>

Chopko, B. A., Palmieri, P. A. & Adams, R. E. (2013). Associations between police stress and alcohol use: Implications for practice. *Journal of Loss & Trauma*, 18(5), 482-497. <https://doi.org/10.1080/15325024.2012.719340>

Cséplő M., Balla I. & Pusztafalvi H. (2015). Budapesti Rendőr-főkapitányság Közlekedésrendészeti Főosztály rendőri állományának egészségi állapota és egészségmagatartása. *Magyar Epidemiológia*, 12(1-2), 5-21.

Farkas Z. (2010). *Társadalomelmélet. Az intézményes szociológia elmélete. Első kötet*. Miskolc: Bíbor Kiadó

Fulgoni, V. L., Keast, D. R. & Lieberman, H. R. (2015). Trends in intake and sources of caffeine in the diets of US adults: 2001–2010. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 101(5), 1081-1087. [10.3945/ajcn.113.080077](https://doi.org/10.3945/ajcn.113.080077)

Hefner, K. R., Sollazzo, A., Mullaney, S., Coker, K. L. & Sofuoglu, M. (2018). E-cigarettes, alcohol use, and mental health: Use and perceptions of e-cigarettes among college students, by alcohol use and mental health status. *Addictive Behaviors*, 91, 12-20. [10.1016/j.addbeh.2018.10.040](https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.10.040)

Johns, F., Kumar, A. & Alexander, A. V. (2012). Occupational hazards vs morbidity profile among police force in Kerala. *Kerala Medical Journal*, 5(3), 63-66.

Katib, A.A., Almalki, H., Surrati, A., Zeidan, Z.A. (2018) Energy drink consumption among college students in Saudi Arabia. *Journal of Food and Nutrition Research*, 6(8), 531-536. [10.12691/jfnr-6-8-8](https://doi.org/10.12691/jfnr-6-8-8)

Mácsár G., Bognár J. & Plachy J. (2017). Sportolási és életmódszokások kérdőíves vizsgálata a Budapesten szolgálatot teljesítő rendőrállomány körében. *Recreation*, 7(3), 13-15. [10.21486/recreation.2017.7.3.1](https://doi.org/10.21486/recreation.2017.7.3.1)

Mahoney, C.R., Giles, G.E., Marriott, B.P., Judelson, D.A., Gilckman, E.L., Geiselman, P.J. & Liberman, H.R. (2019). Intake of caffeine from all sources and reasons for use by college students. *Clinical Nutrition*, 38(2), 668-675. [10.1016/j.clnu.2018.04.004](https://doi.org/10.1016/j.clnu.2018.04.004)

Malinauskas, B.M., Aeby, V. G., Overton, R.F., Carpenter-Aeby, T., Barber-Heidal, K. (2007). A survey of energy drink consumption patterns among college students. *Nutrition Journal*, 6(35), 1-7. [10.1186/1475-2891-6-35](https://doi.org/10.1186/1475-2891-6-35)

Németh Zs. (2011). *Az alkoholhasználat motivációs összetevőinek szerepe a fiatalok színházasztatban különböző szintereken és kultúrákban*. Doktori (PhD) disszertáció, Budapest: Eötvös Lóránt Tudományegyetem

Németh Zs., Urbán R., Farkas J., Kuntsche, E. & Demetrovics Zs. (2012). Az alkoholfogyasztás motivációi módosított kérdőív hosszú és rövid változatának hazai alkalmazása. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 67(4), 673-694. [10.1556/MPSzle.67.2012.4.3](https://doi.org/10.1556/MPSzle.67.2012.4.3).

Ritter I. (2004). *Rendőrök és szenvedélyszerek*. Kutatási beszámoló. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet – Egészséges Ifjúságért Alapítvány

Roberson, A. A., McKinney, C., Walker, C. & Coleman, A. (2018). Peer, social media, and alcohol marketing influences on college student drinking. *Journal of American College Health*, 66(5), 369-379. [10.1080/07448481.2018.1431903](https://doi.org/10.1080/07448481.2018.1431903)

Rodler I., Bíró L., Greiner E., Zajkás G., Szórád I., Varga A., Domonkos A., Ágoston H., Balázs A., Mozsáry E., Vitrai J., Hermann D., Boros J., Németh R. & Kéki Zs. (2005). Táplálkozási vizsgálat Magyarországon, 2003-2004. *Orvosi Hetilap*, 146(34), 1781-1789.

Room, R. (2015). The history of psychoactive substance use and problems and of social responses to them. In: Haber, P., Day, C., Farrell, M. (eds.) *Addiction Medicine: Principles and Practice* (pp. 3-8). Melbourne: IP Communications

Schulenberg, J. E., Johnston, L. D., O'Malley, P. M., Bachman, J. G., Miech, R. A. & Patrick, M. E. (2020). *Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use, 1975–*

2019: Volume II, *College Students and Adults Ages 19–60*. Ann Arbor: Institute for Social Research, University of Michigan

Skidmore, C. R., Kaufman, E. A., & Crowell, S. E. (2016). Substance Use Among College Students. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 25(4), 735-753. [10.1016/j.chc.2016.06.004](https://doi.org/10.1016/j.chc.2016.06.004)

Smith, D. R., Devine, S., Leggat, P. A. & Ishitake, T. A. (2005). Alcohol and tobacco consumption among police officers. *Kurume Medical Journal*, 52(1-2), 63-65. [10.2739/kurumemedj.52.63](https://doi.org/10.2739/kurumemedj.52.63)

Swatt, M. L., Gibson, C. L., & Piquero, N. L. (2007). Exploring the utility of general strain theory in explaining problematic alcohol consumption by police officers. *Journal of Criminal Justice*, 35(6), 596-611. [10.1016/j.jcrimjus.2007.09.005](https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2007.09.005)

Thakker, J. K. (2013). International perspectives on addiction. In Miller, P. (ed.): *Principles of Addiction: Comprehensive Addictive Behaviors and Disorders volume 1*. (pp. 51-59). San Diego: Academic Press

Welsh, J. W., Shentu, Y. & Sarvey, D. B. (2019). Substance Use Among College Students. *FOCUS*, 17(2), 117-127. [10.1176/appi.focus.20180037](https://doi.org/10.1176/appi.focus.20180037)

WHO (1994). *Lexicon of alcohol and drug terms*. Geneva: World Health Organization

Withington, P. (2014). Introduction: Cultures of Intoxication. *Past and Present*, 222(suppl 9), 9-33. [10.1093/pastj/gtt027](https://doi.org/10.1093/pastj/gtt027)

WMA (2014). Helsinki Nyilatkozat – Az Orvos Világszövetség (WMA) – Az embereken végzett orvosi kutatások etikai alapelveiről: World Medical Association (WMA) Declaration of Helsinki – Ethical principles for medical research involving human subjects. *LAM*, 24(3), 133-136.

10 A SZERZŐNEK AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓI

10.1 Könyvek, könyvfejezetek

Erdős Á. (2018) Erkölcstelenség vagy patológiás működés? Problémás és kényszeres viselkedések megjelenése és megítélése a magyar rendészeti szervek állományának körében a XX. század első felében. In: Keresztes G. & Szabó Cs. (szerk.) *Tavaszi Szél 2018 Konferencia = Spring Wind 2018: Konferenciakötet III*. (pp. 443-459). Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége

- Erdős Á. (2021). FOCUS-ban a rendőrség drogprevenációs tevékenysége. In. Barabás T. & Christián L. (szerk.) *Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére: Navigare necesse est* (pp. 119-130). Budapest: Ludovika Kiadó
- Erdős Á. (2022). Az alkoholtermékek magánszemélyek által történő hazai előállítására. In. Elekes Zs. (szerk.) *Alkoholhelyzet Magyarországon: Tények, adatok, elemzések* (pp. 47-67). Budapest: L'Harmattan Kiadó, megjelenés alatt
- Erdős Á. & Somogyi Á. (2021). Koffeinhasználat és koffeinhasználati zavar vizsgálata a rendészeti hallgatók körében. In. Csaba Z. & Zsámbokiné Ficskovszky Á. (szerk.) *Tehetség, szorgalom hivatás* (pp. 237-250). Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata [10.37372/mrttp.2021.1.16](https://doi.org/10.37372/mrttp.2021.1.16)

10.2 Tanulmányok

- Erdős Á. (2015). Droghelyzet: Tiltás kontra legalizáció. *Magyar Rendészet*, 15(3), 11-26.
- Erdős Á. (2018). A gyermekek drogfogyasztásának változásai – a Gyermekegyezmény végrehajtásáról szóló civil jelentés tükrében. *Fundamentum*, 22(1), 87-98.
- Erdős Á. (2018). Kábítószer-élvezet és függőség Magyarországon a 19. század végétől a második világháború kirobbanásáig. *Magyar Rendészet*, 18(3), 75-92. [10.32577/mr.2018.3.5](https://doi.org/10.32577/mr.2018.3.5)
- Erdős Á. (2019). A drogfüggőkkel kapcsolatos rendőri attitűdök relevanciája a társadalmi dimenzióban. *Magyar Rendészet*, 19(1), 77-100. [10.32577/mr.2019.1.5](https://doi.org/10.32577/mr.2019.1.5)
- Erdős Á. (2019). Tényszerűen az addikciók háttéréről: Kritikai tanulmány. *Belügyi Szemle*, 67(7-8), 51-78. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.7-8.4>
- Erdős Á. (2020). Függőség és rendészet: addikciók szűrése, kezelése és megelőzése a rendészeti gyakorlatban a tevékenységi alapmodell tükrében. *Magyar Rendészet*, 20(2), 49-68. [10.32577/mr.2020.2.3](https://doi.org/10.32577/mr.2020.2.3)
- Erdős Á. (2020). Az árnövelő adójogi intézkedések eredményessége a 13-15 éves fiatalok dohányzási szokásainak változása tükrében Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 68(11), 105-127. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.11.7>
- Erdős Á. (2021). A pszichoaktív szerek fogyasztásának multikauzalitása – első rész. *Magyar Drofigyelő*, 1(1), 3-18.
- Erdős Á. (2021). A pszichoaktív szerek fogyasztásának multikauzalitása – második rész. *Magyar Drofigyelő*, 1(2), 3-18.

- Erdős Á. (2021). A pszichoaktív szerek fogyasztásának multikauzalitása – harmadik rész. *Magyar Drogfigyelő*, 1(3), 3-14.
- Erdős Á. (2021). A pszichoaktív szerek fogyasztásának multikauzalitása – negyedik rész. *Magyar Drogfigyelő*, 1(4), 14-35.
- Erdős Á. (2021). A szerhasználati zavarok (függőség) multifaktoriális etiológiája. *Magyar Drogfigyelő*, 1(5), 3-19.
- Erdős Á. (2021). Újszerű szerhasználati kockázatok a mai fiatalok körében. Generációs Addikciós Kockázatok (GAK): összefoglaló tanulmány. *Interdiszciplináris Drog szemle*, 2(1), 31-54.
- Erdős Á. (2022). Kockázatos alkoholfogyasztás a rendészeti hallgatók körében. *Belügyi Szemle*, 70(6), 1257-1272. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.6.7>
- Erdős Á. (2022). A COVID-19 járvány első két hullámának hatása a rendészeti hallgatók alkohol- és koffeinfogyasztására, valamint dohányzási szokásaira. *Belügyi Szemle*, 70(7), 1529-1550. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.7.1>
- Erdős Á. (2022). A rendészeti felsőoktatás hallgatóinak dohányzási szokásai. *Scientia et Securitas*, 3(1), 61-68. <https://doi.org/10.1556/112.2022.00079>
- Erdős Á. (2022). A Belügyi Szemle szakmai információmegosztó szerepe a drogtémában. *Belügyi Szemle*, 70(), megjelenés alatt
- Erdős Á. (2022). Cops and drugs: Illicit drug abuse by police personnel. *Belügyi Szemle*, 70(2. ksz.), 21-36. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.2.2>
- Erdős Á. & Kovács K. (2019). A rendészeti felsőoktatás hallgatóinak gyógyszerfüggőkkel kapcsolatos attitűdjei. *Belügyi Szemle*, 67(11), 63-82. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.11.5>
- Szabó Í., Humli V., Baráth N. E., Erdős Á., Raffai G. & Haller J. (2021). Kannabiszfogyasztás és depresszió kapcsolata: kutatási összefoglaló 2017-2021. *Interdiszciplináris Drog szemle*, 2(4), 14-50.

10.3 Recenziók, absztraktok

- Erdős Á. (2017). A drogok és drogfogyasztás története, értelmezése, megítélése a modern kori Magyarországon: Egy évszázad tanulságai. In: Boda J. & Mészáros B. (szerk.) *A XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Had- és Rendészettudományi Szekciójába Nevezett Pályamunkák Összefoglalói* (pp. 66). Budapest: Dialóg Campus Kiadó

- Erdős Á. (2018) Erkölcstelenség vagy patológiás működés? Problémás és kényszeres viselkedések megjelenése és megítélése a magyar rendészeti szervek állományának körében a XX. század első felében. In. Keresztes G. (szerk.) *Tavaszi Szél 2018 Nemzetközi Multidiszciplináris Konferencia: Absztraktkötet* (pp. 458). Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége
- Erdős Á. (2021). Prekárius drog-klasszifikáció, avagy lehet-e egy drog „lágý” vagy „kemény”? *Magyar Drogfigyelő*, 1(2), 34-38.
- Erdős Á. (2022). Addiktológiai problémák Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 70(), megjelenés alatt

11 A SZERZŐ SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÉLETRAJZA

Erdős Ákos pénzügyőr őrnagy, egyetemi tanársegéd 1989. május 28-án született Mezőtúron. Nős, egy gyermek édesapja. Alap- és középfokú tanulmányait Dévaványán, valamint Békéscsabán végezte. Felsőfokú tanulmányait a Rendőrtiszti Főiskolán, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen és a Semmelweis Egyetemen folytatta.

2009-ben nyert felvételt a Rendőrtiszti Főiskola vám- és jövedéki igazgatási szakirányára, ahol 2012-ben végzett kiváló minősítéssel rendészeti igazgatásszervezőként. 2017-ben a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen rendészeti vezető mesterképzési szakán, valamint ezzel párhuzamosan, ugyanebben az évben a Semmelweis Egyetemen addiktológiai konzultáns szakán szerzett diplomát. Felsőfokú tanulmányai során több alkalommal volt díjazott intézményi és országos tudományos diákköri konferenciákon, továbbá két alkalommal nyert tanulmányi, szakmai elismerést.

Szakmai tevékenységét a Nemzeti Adó- és Vámhivatal különböző rendészeti területein folytatta. 2018-tól a Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék állományának oktatója. 2021 és 2022 között a Biztonsági Technológiák Nemzeti Laboratórium helyettes szakmai vezetője volt.

Doktori tanulmányait 2017-ben kezdte meg a Rendészettudományi Doktori Iskolán. Kutatási területe: a rendészeti jogalkalmazás, a rendészeti utánpótlás, a pszichoaktív szerek használata, a szerhasználati zavarok kialakulása, és ezek összefüggései a rendészeti gyakorlattal. E témákhoz kapcsolódóan ez idáig összesen több mint 70 közleménye jelent meg magyar és idegen nyelven. Számos szakcikk és könyvfejezet önálló, illetve társszerzője. Egy monográfia és négy másik tudományos szakkönyv szerzője, illetve szerkesztője. A

szereplésében vagy társszerzőségében megjelent publikációkra történő hivatkozások száma közel háromszáz.

2020 óta az Addiktológiai Konzultánsok Országos Egyesületének elnökségi tagja. 2021 és 2022 között a Magyar Drogfigyelő szakmai folyóirat főszerkesztője, 2021-től pedig az Interdiszciplináris Drog szemle tudományos folyóirat szerkesztőségi tagja.